

Indikatorer for levekår, deltakelse og medvirkning

Personer med funksjonsnedsettelse

Elin Skretting Lunde og Jorun Ramm

TALL

SOM
FORTELLER

NOTATER /
DOCUMENTS

2026/24

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 17. juni 2026

ISBN 978-82-587-2113-7 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

I dette notatet presenteres indikatorer for levekår, deltakelse, og medvirkning med vekt på situasjonen for personer med funksjonsnedsettelse sett i forhold til øvrig befolkning. Indikatorene bygger på indikatorsettet som ble utviklet av Statistisk sentralbyrå i 2013 - *Personer med nedsatt funksjonsevne. Indikatorer for levekår og likestilling* (Ramm og Otnes 2013).

Arbeidet er finansiert av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

Statistisk sentralbyrå, 13. juni 2026

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Dette notatet presenterer indikatorer for levekår, deltakelse og medvirkning. Bakgrunnen for prosjektet er et oppdrag for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) om å utvikle indikatorer for å følge situasjonen for personer med funksjonsnedsettelse sett i forhold til øvrig befolkning.

Bufdir og SSB hadde frem til utgangen av 2023 en avtale om årlige leveranser av tall til indikatorsett for levekår og likestilling blant personer med nedsatt funksjonsevne. Dette reviderte indikatorsettet bygger på settet som ble presentert i SSB-rapport 8/2013 *Personer med nedsatt funksjonsevne. Indikatorer for levekår og likestilling* (Ramm og Otnes 2013).

Kildene til indikatorsettet er relevante utvalgsundersøkelser i SSB, primært Livskvalitetsundersøkelsen LK, Lvekårsundersøkelsen EU-SILC, Arbeidskraftsundersøkelsen AKU og den europeiske helseundersøkelsen EHIS.

Formålet er å etablere et indikatorsett for fremtidige dataleveranser og rapportering til Bufdir som beskriver situasjonen for personer med og uten funksjonsnedsettelse i alderen 18–70 år.

Det blir presentert nye/reviderte indikatorer innenfor 8 temaområder. Det er indikatorer for livskvalitet og sosial omgang, trygghet og sårbarhet, tillit og opplevelse av medvirkning, deltakelse, helse og behov for tjenester, boligsituasjon og bomiljø, utdanning og arbeid, samt økonomiske levekår.

Indikatorsettet kan ses uavhengig av målet som velges som statistikkvariabel for funksjonsnedsettelse, se ellers Notat 2026/23, SSB om anbefalte mål for funksjonsnedsettelse (Berglund m.fl. 2026).

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Innledning	6
2. Bakgrunn og formål	7
3. Datakilder	8
4. Mål på funksjonsnedsettelse	9
4.1. Anbefalt nasjonalt mål på funksjonsnedsettelse.....	9
4.2. GALI (The Global Activity Limitation Indicator).....	10
5. Revisjon av indikatorsett for levkår og likestilling	11
5.1. Fra 2013 til 2026	11
6. Indikatorsett 2026	13
6.1. Livskvalitet og sosial omgang	13
6.2. Trygghet og sårbarhet	14
6.3. Tillit og opplevelse av medvirkning	15
6.4. Deltakelse.....	16
6.5. Helse og behov for tjenester	17
6.6. Bolig og bomiljø.....	18
6.7. Utdanning og arbeid.....	19
6.8. Økonomisk handlingsrom	20
7. Oppsummering	22
Referanser	23

1. Innledning

Notatet skisserer en ramme for et indikatorsett for levekår, deltakelse og medvirkning. Dette er et oppdrag for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). I oppdragsdokumentet fra Bufdir heter det at indikatorsettet skal revideres med utgangspunkt i indikatorsettet fra Rapport 8/2013, Statistisk sentralbyrå (Ramm og Otnes 2013). Indikatorsettet skal omfatte relevante utvalgsundersøkelser i SSB, primært Livskvalitetsundersøkelsen LK, Levekårsundersøkelsen EU-SILC, Arbeidskraftsundersøkelsen AKU og den europeiske helseundersøkelsen EHIS.

Hensikten med dette notatet er å skissere nye/reviderte indikatorer innenfor flere temaområder, blant annet knyttet til livskvalitet, deltakelse, medvirkning, helse, bolig, utdanning og arbeid og økonomi.

2. Bakgrunn og formål

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), som Norge ratifiserte i 2013, har vært et viktig vendepunkt for tenkning omkring funksjonshemmede. Konvensjonen ble vedtatt innlemmet i den norske menneskerettsloven i 2025.

FN-konvensjonen viser til at rettigheter i forbindelse med arbeid, utdanning, selvbestemmelse og sosial deltakelse ikke er særrettigheter, men grunnleggende menneskerettigheter for alle. Likevel er det ofte et gap mellom rettighetene slik de står på papiret og hvordan de utøves i praksis (Sevaldrud 2025).

En rapport fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM 2022) peker på at det ofte er ekskludering, manglende tilgjengelighet og umyndiggjøring som er hovedutfordringene for personer med funksjonsnedsettelse¹. Sitater fra undersøkelsen/rapporten fra NIM er ganske betegnende for hvordan gruppen selv oppfatter samfunnsholdningene; "Vi betraktes som syke og svake og som kostnadskrevende. Når noen er syke tenker man på omsorg, og ikke likestilling". Et annet talende sitat fra NIMs rapport er at "Det er ikke funksjonsnedsettelsen som er mest utfordrende, men de samfunnsskapte barrierene, ekskluderingen og umyndiggjøringen som man opplever daglig" (NIM 2022).

SSB utviklet et indikatorsett, med utgangspunkt i CRPD i 2013 (Ramm og Otnes 2013), for å følge situasjonen innenfor ulike livsarenaer for personer med funksjonsnedsettelse. Formålet med dette notatet er å skissere et revidert indikatorsett for levekår, deltakelse og medvirkning basert på indikatorsettet som ble utarbeidet i 2013.

De årlige data-leveransene til Bufdir frem til 2023 har vært en viktig del av Bufdirs kunnskapsgrunnlag om likestillingssituasjonen til personer med funksjonsnedsettelse. Statistikken brukes blant annet i formidling, utvikling og oppfølging av tiltak, vurdering av kunnskapsbehov og i oppfølging av internasjonale forpliktelser (ref. www.Bufdir.no).

¹For å få et bedre innblikk i hvordan ytringsfriheten erfares og oppleves, har NIM utført 20 dybdeintervjuer med personer med ulike funksjonshemminger. Formålet med intervjuene var å få svar på spørsmålet: «Hvordan oppleves ytringsrommet for funksjonshemmede i Norge, og hvilke utfordringer hindrer reell tilgang til ytringsfriheten for denne gruppen?» (NIM 2022).

3. Datakilder

Dataene som utgjør grunnlaget for indikatorene som inngår i indikatorsettet samles inn via telefon, web eller med undersøkelser som kombinerer web- og telefon-intervju (mixed mode). Ulike modi kan gi litt ulike resultater. En studie av moduseffekter i Arbeidsmiljøundersøkelsen 2022 (With, Lund og Gravem 2024) viste at det var mer negative svar om helse og arbeidsmiljø blant dem som gjennomførte undersøkelsen på web sammenliknet med dem som gjennomførte undersøkelsen som telefonintervju. Konkrete og tydelig spørsmål om faktisk atferd ga mindre måle-forskjeller, enn spørsmål som krever subjektive vurderinger. Studien viste et mønster der nivået på arbeidsmiljøproblemer var høyere i web-utvalget enn i telefon-utvalget (op.cit.).

Levekårsundersøkelsen EU-SILC er per tidspunkt en telefonintervjuundersøkelse, mens livskvalitetsundersøkelsen (LK) gjennomføres på web. Arbeidskraftsundersøkelsen AKU har flermodus-datafangst med telefonintervjuer, og mulighet for å svare på webskjema.

Til tross for modusforskjeller vil indikatorer som følger samme fenomener over tid være sammenliknbare dersom metodikken holdes stabil. Utgangsverdien for en indikator vil være godt egnet til å følge trender, og måle om gapet mellom personer med og uten funksjonsnedsettelse øker eller minsker over tid.

Arbeidet med indikatorsettet har foregått parallelt med et arbeid med å finne frem til anbefalte mål på funksjonsnedsettelse til bruk i utvalgsundersøkelsene i SSB. I et nylig publisert notat (Berglund m.fl. 2025), har SSB gjennomgått eksisterende mål på funksjonsnedsettelse i SSBs utvalgsundersøkelser. Notatet dokumenterer et omfattende arbeid om hvordan ulike begreper forstås knyttet til det å ha nedsatt funksjonsevne, og konsekvenser av dette for deltakelse på ulike arenaer. Basert på dette arbeidet presenterer Notat 2026/23 anbefalte spørsmål for å fange opp grupper med funksjonsnedsettelse til bruk i spørreundersøkelser (Berglund m.fl. 2026).

4. Mål på funksjonsnedsettelse

Årsakene til funksjonsnedsettelse, hvordan og når den har oppstått, er svært varierende. Som i befolkningen ellers har alle sin unike historie. Dette er det vanskelig å oppsummere i et statistisk mål. Utfordringen har vært å finne ett mål som kan fange opp grupper med ulike funksjonsnedsettelse og som kan påvirke dagligliv og aktiviteter.

Funksjonsnedsettelse har vært målt litt ulikt i SSBs personundersøkelser. SSB har nå utarbeidet en anbefaling av et omforent mål som kan innlemmes i de fleste større personundersøkelsene i SSB. Anbefalte mål på funksjonsnedsettelse er omtalt i Notat 2026/23 *Måling av funksjonsnedsettelse i spørreundersøkelser* (Berglund m.fl. 2025, 2026). Anbefalingen omfatter to ulike spørsmålsformuleringer: ett nasjonalt spørsmål for å fange opp gruppen med funksjonsnedsettelse i undersøkelser der formålet er å se på variasjoner mellom personer med og uten funksjonsnedsettelse, samt en anbefaling for hvordan det internasjonale målet for funksjonsnedsettelse, Global Activity Limitation Indicator (GALI), bør implementeres i en norsk kontekst. Spørsmålene er utviklet for å brukes i spørreundersøkelser med voksne respondenter (op.cit.).

4.1. Anbefalt nasjonalt mål på funksjonsnedsettelse

Det anbefalte nasjonale målet på funksjonsnedsettelse er inndelt i to trinn: først et ja/nei-spørsmål om man har en fysisk, psykisk eller kognitiv funksjonsnedsettelse, deretter et spørsmål om graden av begrensning i dagliglivet. Det første spørsmålet alene benyttes til å følge med på levekår og arbeidsmarkedsdeltakelse for personer med funksjonsnedsettelse. Grunnen til dette er at man ved å legge opplevde begrensninger inn i avgrensningen av gruppen risikerer å ikke fange opp hvordan endringer i samfunnet påvirker utfallet for gruppen. Spørsmålet om opplevde begrensninger muliggjør supplerende analyser av forskjeller i levekår for gruppen.

SSBs anbefalte mål for å fange opp grupper med funksjonsnedsettelse i spørreundersøkelser er:

1. Har du noen form for fysisk, psykisk, eller kognitiv funksjonsnedsettelse? Ja/nei

De som svarer ja på dette spørsmålet får oppfølgingsspørsmålet:

2. Begrenser dette deg i ditt daglige liv? Vil du si at du opplever:

Store begrensninger,
moderate begrensninger,
små eller ingen begrensninger?

SSB anbefaler at overvåking av levekår og arbeidsmarkedsdeltakelse for gruppen med funksjonsnedsettelse benytter den individorienterte definisjonen, og dermed avgrenser gruppen kun ved hjelp av spørsmål 1 (se over). Dette gjelder også dersom spørsmålet skal brukes som filter til spørsmål om tilrettelegging eller lignende for personer med funksjonsnedsettelse (Berglund m.fl. 2026). Spørsmålet om omfanget av opplevde begrensninger er likevel nødvendig for å kunne si noe om andelen som opplever å være «funksjonshindret», samt for å gjøre mer dyptgående analyser av forskjeller i levekår og deltakelse på ulike samfunnsarenaer for personer med funksjonsnedsettelse.

4.2. GALI (The Global Activity Limitation Indicator)

GALI (The Global Activity Limitation Indicator) er et internasjonalt standardisert mål og et survey-instrument som primært brukes i EU for å måle aktivitetsbegrensninger av en viss varighet. Målet brukes som en nøkkelindikator på nedsatt funksjonsevne (disability). Ut fra analyser og tester av varianter av gali-målet (Berglund m.fl. 2025) er det konkludert med følgende anbefalte mål dersom man ønsker å benytte GALI i norske spørreundersøkelser (Berglund m.fl. (2026).

1. Har du helseproblemer eller en tilstand som begrenser deg i daglige aktiviteter som folk vanligvis gjør? Vil du si at du opplever..

- Store begrensninger
- Noen begrensninger, eller
- Ingen begrensninger

De som svarer at de har helseproblemer eller en tilstand som begrenser dem får spørsmålet:

2. Har disse begrensningene vart i seks måneder eller mer? Ja/Nei

Andelen personer i alderen 18-79 år som har noen eller store begrensninger som har vart i minst 6 måneder var 33 prosent i Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2025 og 47 prosent i Livskvalitetsundersøkelsen 2025. Disse resultatene tyder på at det er relativt store måle-forskjeller mellom telefon- og webundersøkelser. Se ellers kapittel 3 for omtale av moduseffekter.

GALI fanger en sammensatt gruppe der helsevansker og funksjonsnivå er svært varierende. Mens det nasjonale målet på funksjonsnedsettelse fanger opp en langt mindre gruppe med til dels store utfordringer i hverdagen på grunn av fysiske, psykiske eller kognitive vansker, om lag 11 prosent av personer 18-79 år. Se ellers notat om anbefalte spørsmål for måling av funksjonsnedsettelse (Berglund m.fl. 2026).

Dette nye anbefalte nasjonale målet på funksjonsnedsettelse vil ikke komme i stedet for, men supplere GALI og stilles årlig i Levekårsundersøkelsen EU-SILC og Livskvalitetsundersøkelsen.

5. Revisjon av indikatorsett for levekår og likestilling

Frem til utgangen av 2023 leverte Statistisk sentralbyrå årlige tall på indikatorer for levekår og likestilling blant personer med nedsatt funksjonsevne til Bufdir. Indikatorsettet som ble utviklet i 2013 lente seg tungt på CRPD.

I lys av den samfunnsmessige og rettslige utviklingen de senere år, har Bufdir bedt SSB om en revisjon av indikatorsettet fra Rapport 2013/08, Statistisk sentralbyrå. Det reviderte indikatorsettet ønskes tilpasset dagens rettighetsbilde og tilgang på relevante data fra SSBs personundersøkelser. Mens tiltak for å bedre situasjonen for personer med funksjonsnedsettelse tidligere var rettet mot individuell tilrettelegging har det i de senere årene dreid mot universell utforming; at samfunnet er tilgjengelig for alle uavhengig av funksjonsnivå. Målet er å redusere samfunnsskapte barrierer, og å utvikle digitale løsninger, slik at behovet for særskilt tilrettelegging blir redusert. Det er også større oppmerksomhet om rettigheter og inkludering på tvers av samfunnssektorer. Lowverket krever nå at alle samfunnssektorer (departementer) jobber sammen, og aktivt, for å skape like muligheter for alle.

5.1. Fra 2013 til 2026

Da SSB utviklet indikatorsettet i 2013, ble det valgt ut over 80 indikatorer innenfor 6 temaområder knyttet til levekår og likestilling. I det reviderte indikatorsettet er vinklingen, i tillegg til levekår, i noe større grad rettet mot deltakelse, samt medvirkning og barrierer for dette.

Tverrsnittsundersøkelser kan ikke entydig vise årsakssammenhenger. Dersom vi f.eks. finner lavere sysselsetting blant personer med funksjonsnedsettelse kan vi ikke si at funksjonsnedsettelsen er årsak til f.eks. lavere sysselsettingsgrad. I utvalgsundersøkelser er det også knyttet svakheter til at utvalgene blir for små og at tallene blir usikre, eller at indikatorene blir for generelle og derigjennom kamuflerer ulikheter. Små utvalg gjør det vanskelig å bryte dataene ned på mindre grupper med særlige utfordringer.

Imidlertid, kan forskjeller i deltakelse og likestilling som fanges opp antyde noe om hindringer og barrierer personer med funksjonsnedsettelse eller funksjonsvariasjoner møter i dagliglivet. Det handler om denne gruppen deltar i samme grad som andre, og om de har de samme godene.

I 2026-revisjonen er formålet å redusere og spisse utvalget av indikatorer noe. For å kunne sammenlikne og forstå tallene må det etableres en referansegruppe. Her er øvrig befolkning valgt som sammenligningsgrunnlag. Fokus rettes mot sammenligninger mellom personer med funksjonsnedsettelse og den øvrige befolkningen (18–70 år). Aldersspennet for indikatorsettet er utvidet fra 18-67 år i 2013 til 18-70 år i 2026. Delvis fordi levealderen øker og fordi mange står i jobb utover 67 års alder.

Det er flere måter å vinkle de enkelte indikatorene på når det kommer til hva man velger å trekke frem og å sammenligne mellom grupper. I indikatorsettet for 2026 er mange av de foreslåtte indikatorene «negativt» vinklet. Dette for å fange opp grupper som ikke har det så bra, eller som ikke fungerer så godt på ulike livsarenaer. Ved å følge indikatorene over tid kan vi se om ulik skår hos personer med funksjonsnedsettelse er dårligere enn for personer uten funksjonsnedsettelse, og om hvilken retning utviklingen tar. Om endringer henger sammen med individuelle forhold og

preferanser, eller manglende tilrettelegging og ekskluderende samfunnsstrukturer eller holdninger blir imidlertid et åpent spørsmål.

6. Indikatorsett 2026

Under følger en gjennomgang av temaområdene og indikatorer knyttet til disse. Områdene er strukturert som under:

1. Livskvalitet og sosial omgang
2. Trygghet og sårbarhet
3. Tillit og opplevelse av medvirkning
4. Deltakelse
5. Helse og behov for tjenester
6. Bolig og bomiljø
7. Utdanning og arbeid
8. Økonomisk handlingsrom.

For hvert temaområde inngår et knippe indikatorer. I tabellene under er datakilden for indikatorene, spørsmålsformulering, hyppighet og avgrensning angitt. Som i 2013 kommer de foreslåtte indikatorene fra personundersøkelser i SSB: Livskvalitetsundersøkelsen, levekårsundersøkelsen EU-SILC og arbeidskraftsundersøkelsen AKU, og den europeiske helseundersøkelsen EHIS.

6.1. Livskvalitet og sosial omgang

Dette temaområdet belyser den subjektive opplevelsen av tilværelsen. Det handler om trivsel, autonomi og opplevelse av mestring. Indikator 1.1 måler om man er fornøyd med tilværelsen generelt, mens indikator 1.2 skal fange opp tanker om fremtidig velferd, - om hvordan man ser for seg livet om 5 år. Indikator 1.3 om mestring sier noe om man opplever å ha kontroll i eget liv.

Sosial omgang sier noe om trivsel, om man har samvær med familie (indikator 1.4) og venner (indikator 1.5), kvaliteten på vennerelasjoner (indikator 1.6) og om man føler seg ensom (indikator 1.7), eller isolert/utenfor (indikator 1.8).

Et eventuelt gap i opplevelsen av livskvalitet, fremtidsutsikter, mestring og sosial kontakt kan henge sammen med i hvilken grad personer med funksjonsnedsettelse opplever inkludering i samfunnet.

Tabell 1.1 Livskvalitet og sosial omgang. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	1.1	Fornøyd med livet for tiden	<=5 på skala fra 0-10	LK
Årlig	1.2	Lite fornøyd med livet fem år frem i tid	<=5 på skala fra 0-10	LK
Årlig	1.3	Opplever liten kontroll over det som hender meg	4,5	LK
Årlig	1.4	Sjelden sammen med familie utenfor husholdet	4,5,6	LK
Årlig	1.5	Sjelden sammen med gode venner	4,5,6	LK
Årlig	1.6	Lite fornøyd med forholdet til venner	<=5 på skala fra 0-10	LK
Årlig	1.7	Mye plaget av å være ensom	3,4	LK
Årlig	1.8	Ofte følt deg utenfor eller isolert	4 på minst 1 av 2 spørsmål	LK

Kilde: LK=Livskvalitetsundersøkelsen

- **Fornøyd med livet:** «*Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden?*». Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (ikke fornøyd i det hele tatt) til 10 (svært fornøyd). Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Fremtidsoptimisme:** «*Alt i alt, hvor fornøyd tror du at du vil være med livet ditt om fem år fra nå?*». Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (ikke fornøyd i det hele tatt) til 10 (svært fornøyd). Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.

- **Mestring:** «Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand om livet ditt: Jeg har ikke kontroll over det som hender meg». 1 helt uenig, 2 litt uenig, 3 verken uenig eller enig, 4 litt enig, 5 helt enig. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Sammen med familie:** "Hvor ofte er du sammen med familie? Regn ikke med de som du bor sammen med". 1 daglig, 2 hver uke, men ikke daglig, 3 hver måned, men ikke ukentlig, 4 noen ganger i året, 5 sjeldnere, enn noen ganger i året, 6 har ingen nær familie. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Sammen med venner:** "Hvor ofte er du sammen med gode venner? Regn ikke med medlemmer av din egen familie?" 1 daglig, 2 hver uke, men ikke daglig, 3 hver måned, men ikke ukentlig, 4 noen ganger i året, 5 sjeldnere enn noen ganger i året, 6 har ingen nære venner. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Forhold til venner:** «Hvor fornøyd er du med forholdet du har til vennene dine?». Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (ikke fornøyd i det hele tatt) til 10 (svært fornøyd). Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Ensom:** «Det er ulike plager og problemer som man av og til har. Hvor mye har ensomhet plaget deg eller vært til besvær i løpet av de siste 14 dagene?». 1 Ikke plaget, 2 litt plaget, 3 ganske mye plaget, 4 veldig mye plaget. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Isolert/utenfor** (2 spørsmål): «Hvor ofte føler du deg isolert fra andre?» eller «Hvor ofte føler du deg utenfor?». 1 aldri, 2 sjelden, 3 av og til, 4 ofte. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.

6.2. Trygghet og sårbarhet

Å oppleve sosial støtte (indikator 2.1) og å føle seg trygg på at man får hjelp fra det offentlige ved behov (indikator 2.2a og b) er grunnleggende i alle menneskers liv. Likeledes er det å bli behandlet med respekt og verdighet en menneskerett.

Å oppleve diskriminering eller forskjellsbehandling (indikator 2.3 a og b), eller å oppleve trusler eller vold (indikator 2.4) skaper utrygghet. Det kan handle om forskjellsbehandling pga. helse eller funksjonsvansker eller en kombinasjon av årsaker knyttet til helse/funksjon og f.eks. kjønn, alder, etnisitet eller legning e.l. (interseksjonalitet).

Tabell 1.2 Trygghet og sårbarhet. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	2.1	Har i liten grad støttende sosiale relasjoner	<=5 på skala fra 0-10	LK
Årlig	2.2a	Lite trygg på at det offentlige gir meg den hjelpen jeg trenger hvis jeg blir syk eller skadet	<=4 på skala fra 0-10	LK
Årlig	2.2b	Lite trygg på at det offentlige gir meg den hjelpen jeg trenger hvis jeg blir ufør < 67 år*	<=4 på skala fra 0-10	LK
Årlig	2.3a	Behandlet dårligere enn andre pga. helse/funksjonsnedsettelse		LK
Årlig	2.3b	Behandlet dårligere enn andre, kryssende årsaker		LK
Årlig	2.4	Truet med vold eller utsatt for vold siste 5 år		LK

Kilde: LK=Livskvalitetsundersøkelsen

- **Støttende sosiale relasjoner:** «Hvor enig er du i påstanden: Mine sosiale relasjoner er støttende og givende». 0 Helt uenig – 10 Helt enig. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Trygg på at det offentlige gir hjelp ved sykdom, skade:** "Hvor trygg er du på at det offentlige gir deg den hjelpen du trenger hvis du blir syk eller skadet?". Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (ikke trygg i det hele tatt) til 10 (svært trygg). Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Trygg på at det offentlige gir hjelp ved uførhet:** "Hvor trygg er du på at det offentlige gir deg den hjelpen du trenger hvis du blir ufør?". Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (ikke trygg i det hele tatt) til 10 (svært trygg). *Spørsmålet går til personer under 67 år som ikke er pensjonist, ufør eller hjemmearbeidende. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.

- **Behandlet dårligere enn andre pga. helse eller funksjonsnedsettelse:** «Har du i løpet av de siste 12 månedene opplevd å bli behandlet dårligere enn andre på grunn av «helseproblemer, sykdom, skade» eller «funksjonsnedsettelse?». 1 ja, 2 nei. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Behandlet dårligere enn andre på grunn av helse eller funksjonsnedsettelse kombinert med andre grunner** (interseksjonalitet, f.eks. dersom en person opplever forskjellsbehandling både pga. funksjonsnedsettelse og f.eks. etnisitet eller kjønn). «Har du i løpet av de siste 12 månedene opplevd å bli behandlet dårligere enn andre på grunn av ...1 alder, 2 kjønn, 3 helseproblemer, sykdom eller skade, 4 funksjonsnedsettelse, 5 etnisk bakgrunn, 6 hudfarge, 7 religion/livssyn, 8 politiske holdninger, 9 seksuell identitet, 10 annet, usikker?». 1 ja, 2. nei. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Truet med vold eller utsatt for vold siste 5 år** (2 spørsmål): «Har noe av det følgende hendt deg, og i så fall når skjedde det? "Blitt utsatt for fysisk vold" eller "Blitt utsatt for trussel om vold". 1 ja, siste 12 måneder, 2 ja, 1-5 år siden, 3 ja, mer enn 5 år siden, 4 nei. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.

6.3. Tillit og opplevelse av medvirkning

Det å kunne ytre seg fritt og delta i det politiske ordskiftet er fundamentale demokratiske rettigheter. En sentral del av ytringsfriheten er muligheten til å delta aktivt i det politiske og offentlige liv, og å stemme ved valg.

Til grunn for deltakelse ligger en premiss om at man opplever at andre mennesker er til å stole på (indikator 3.1). Å ha tillit til samfunnsinstitusjoner gir også en trygghet på at man er ivaretatt som borger (indikator 3.2, 3.3, 3.4). Og at man opplever at ens stemme blir hørt og tatt i betraktning (indikator 3.5), samt å delta i valg (indikator 3.6). Dersom man ikke opplever at man har innflytelse på det myndighetene gjør skaper dette trolig mindre engasjement. Engasjement kan måles på forskjellige måter, men det at man har skrevet innlegg i sosiale medier eller aviser (indikator 3.7) eller at man deltar i et politisk parti, aksjonsgruppe eller organisasjon (indikator 3.8) kan vitne om medvirkning. Det kan være en fordel å ha tilgang til pc/internett hjemme (indikator 3.9).

Manglende samfunnsdeltakelse og medvirkning kan handle om lav tillit, barrierer og hindringer knyttet til manglende universell utforming og/eller tilrettelegging, men også holdninger og fordommer. Dersom deltakelsen i det offentlige ordskiftet er lavere blant personer med funksjonsnedsettelse enn blant personer uten funksjonsnedsettelse kan det være et signal om manglende tilrettelegging og/eller at de møtes med hets eller krenkende kommentarer.

Tabell 1.3 Tillit og opplevelse av medvirkning. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	3.1	Liten tillit til andre mennesker	<=4 på skala fra 0-10	LK
Treårig	3.2	Liten tillit til politiet	<=4 på skala fra 0-10	SILC
Treårig	3.3	Liten tillit til rettssystemet	<=4 på skala fra 0-10	SILC
Treårig	3.4	Liten tillit til kommunestyret der jeg bor	<=4 på skala fra 0-10	SILC
Treårig	3.5	Stemte ved siste stortingsvalg		SILC
Årlig	3.6	Opplever å ha liten innflytelse på det myndighetene gjør	<=3 på skala fra 0-10	LK
Treårig	3.7	Skrevet innlegg på sosiale medier eller i avis		SILC
Treårig	3.8	Aktiv i en organisasjon/aksjonsgruppe/politisk parti		SILC
Årlig	3.9	Ikke tilgang til pc eller internett		SILC

Kilde: LK=Livskvalitetsundersøkelsen, EU-SILC=Levekårsundersøkelsen

- **Tillit til andre mennesker:** «Vil du stort sett si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig nok når en har med andre å gjøre?». Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (at du ikke kan være for forsiktig nok) til 10 (folk flest er til å stole på). Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.

- **Tillit til politiet:** «Nå følger noen spørsmål om tillit til forskjellige institusjoner i Norge. På en skala fra 0-10, hvor stor tillit har du til politiet?». 0 (ikke tillit i det hele tatt) til 10 (full tillit). Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Tillit til rettssystemet:** «På en skala fra 0-10, hvor stor tillit har du til rettssystemet?». 0 (ikke tillit i det hele tatt) til 10 (full tillit). Levekårsundersøkelsen, EU SILC, SSB.
- **Tillit til kommunestyret der du bor:** «På en skala fra 0-10, hvor stor tillit har du til kommunestyret der du bor?». 0 (ikke tillit i det hele tatt) til 10 (full tillit). Levekårsundersøkelsen, EU SILC, SSB.
- **Valgdeltakelse:** «Stemte du ved forrige stortingsvalg i xxxx?» 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Innflytelse på det myndighetene gjør:** «I hvilken grad opplever du at folk som deg har innflytelse på det myndighetene i Norge gjør?». Svarene er oppgitt på en skala fra 0 (ikke i det hele tatt) til 10 (i svært stor grad). Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Skrevet innlegg på sosiale medier eller i avis:** «Har du i løpet av de siste 12 månedene skrevet innlegg eller deltatt i diskusjoner om samfunnsproblemer i sosiale medier eller forum på internett?». 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU SILC, SSB.
- **Aktiv i en organisasjon, aksjonsgruppe eller et politisk parti:** «Har du deltatt aktivt i en organisasjon, aksjonsgruppe eller politisk parti?» 1 Ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Tilgang til internett/PC hjemme** (2 spørsmål): «Har du tilgang til internett hjemme?» Gjelder også tilgang via mobiltelefon». 1 Ja, 2 nei. eller «Har du/dere pc?». 1 Ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.

6.4. Deltakelse

Deltakelse i fritids- og kulturaktiviteter gir livskvalitet, inspirasjon og overskudd (indikator 4.1 og 4.2). Tid foran skjermen kan tolkes litt ulikt (indikator 4.3). Deltakelse i klubb, forening handler om å være en del av et fellesskap (indikator 4.4 og 4.5). Fysisk aktivitet er helsefremmende (indikator 4.6) og gir overskudd og mening i tilværelsen. Det å komme seg rundt kan være en utfordring for mange, og å ha tilgang til privatbil kan gjøre transportetapper mer overkommelige (indikator 4.7).

I tillegg til andre årsaker kan lavere deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse i noen tilfeller skyldes manglende universell utforming, det kan være tilgjengelighet til bygg/arenaer eller mangel på nødvendige hjelpemidler, transport eller personlig assistanse.

Tabell 1.4 Deltakelse. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator	Kategori	Kilde
Årlig	4.1 Deltar ikke i regelmessige fritidsaktiviteter - kino, konsert, trene eller delta i organisasjoner eller foreninger		SILC
Årlig	4.2 Sjelden på kino, teater, konserter eller kunstutstillinger	3,4,5	LK
Årlig	4.3 Bruker mer enn 3 timer om dagen på skjermaktiviteter	4,5,6,7	LK
Årlig	4.4 Ikke deltatt i frivillig arbeid siste år		LK
Årlig	4.5 Sjelden deltatt i klubb, forening eller organisasjon	3,4,5	LK
Årlig	4.6 Trener (svett/andpusten). Sjeldnere enn månedlig eller aldri	4,5	LK
Årlig	4.1 Ikke tilgang til privat bil		SILC

Kilde: LK=Livskvalitetsundersøkelsen, EU-SILC=Levekårsundersøkelsen

- **Har regelmessige fritidsaktiviteter:** «Har du regelmessige fritidsaktiviteter som for eksempel gå på kino, konsert, trene eller delta i organisasjoner eller foreninger?». 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.

- **Deltatt i kulturaktiviteter siste år:** "Hvor ofte går du på kino, teater, konserter eller kunstutstillinger?". 1 Ukentlig, 2 Månedlig, 3 Noen ganger i året, 4 Sjeldnere, 5 Aldri. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Skjermtid:** "På en vanlig hverdag, hvor mye tid bruker du på ... skjermaktiviteter i alt?. Mobil, nettbrett, PC, TV, videospill og lignende. Regn ikke med bruk knyttet til jobb eller utdanning". 1 Under 1 time, 2 1-2 timer, 3 2-3 timer, 4 3-4 timer, 5 4-5 timer, 6 5-6 timer, 7 6 timer eller mer. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Frivillig arbeid:** "Har du deltatt i frivillig arbeid siste år?" 1 ja, 2 nei. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Klubb, forening eller organisasjon:** "Hvor ofte deltar du i aktiviteter i en klubb, forening eller organisasjon?". 1 ukentlig, 2 månedlig, 3 noen ganger i året, 4 sjeldnere, 5 aldri. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Trening:** «Hvor ofte trener du eller er fysisk aktiv slik at du blir andpusten eller svett?». 1 flere ganger i uka, 2 en gang i uka, 3 1-3 ganger i måneden, 4 sjeldnere enn én gang i måneden, 5 aldri. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Tilgang til privat bil:** «Har du dere tilgang til bil til privat bruk?» 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen EU-SILC, SSB.

6.5. Helse og behov for tjenester

Personer med funksjonsnedsettelse oppgir i større grad enn andre at de har helsemessige utfordringer enn personer uten funksjonsnedsettelse. Det kan være vanskelig å skille mellom ulike helsemessige tilstander som medfører funksjonsnedsettelse og dårlig helse ved sykdom eller andre utfordringer (indikator 5.1, 5.2, 5.3). For dem som er i arbeid er det en belastning dersom man etter endt arbeidsdag ofte føler seg utmattet (indikator 5.4). Å ha udekkete behov for helsetjenester. Det å oppleve at man ikke får de tjenestene man trenger eller har krav på, kan gi dårlig helse og mestringsfølelse (indikator 5.5, 5.6, 5.7, 5.8).

Tabell 1.5 Helse og behov for tjenester. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	5.1	Dårlig egenvurdert helse	4,5	LK
Årlig	5.2	Psykiske plager HSCL-5	>2	LK
Årlig	5.3	Har langvarig sykdom		LK
Årlig	5.4	Sysselsatt: Jobb tar så mye tid/energi at det går utover privatlivet		LK
Årlig	5.5	Har udekket behov for legetjenester		SILC
Årlig	5.6	Har udekket behov for tannlegetjenester		SILC
Seksårlig	5.7	Har udekket behov for psykiatriske tjenester		EHIS
Seksårlig	5.8	Har udekket behov for hjemmetjenester		EHIS

Kilde: LK=Livskvalitetsundersøkelsen, EU-SILC=Levekårsundersøkelsen

- **Egenvurdert helse:** «De neste spørsmålene handler om din fysiske og psykiske helse. Hvordan vurderer du din egen helse alt i alt?». 1 svært god, 2. god, 3 verken god eller dårlig, 4 dårlig, 5 svært dårlig. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Psykiske plager:** HSCL-5 (Hopkins Symptom Check List), som omfatter 5 spørsmål om «I løpet av de siste 14 dagene: I hvor stor grad har du vært plaget av følgende siste 14 dager: 1 nervøsitert eller indre uro, 2 redsel eller engstelse, 3 følelse av håpløshet med tanke på fremtiden, 4 nedtrykthet eller tungsindig, 5 mye bekymret eller urolig.» Svarene blir oppgitt på en skala fra 1 Ikke plaget. 2 Litt plaget, 3 Ganske mye plaget. 4 Veldig mye plaget. Det lages et gjennomsnitt av skår på de fem spørsmålene, og skår som overstiger terskelverdien 2,0 kategoriseres med symptomer på psykiske plager. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Langvarig sykdom:** «Har du noen langvarige sykdommer eller helseproblemer som har vart eller forventes å vare i minst 6 måneder?». 1 ja, 2 nei. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.

- **Jobben tar så mye tid eller energi at det går utover privatlivet** (kun sysselsatte): «Hvor ofte hender det at jobben tar så mye av din tid eller energi at det går utover privatlivet ditt?» 1 Daglig, 2 Noen dager i uka, 3 En dag i uka, 4 Noen dager i måneden, 5 Sjeldnere eller aldri. Livskvalitetsundersøkelsen, SSB.
- **Udekket tannlegebehov:** «Har det i løpet av de siste 12 månedene hendt at du har latt være å gå til tannlegen selv om du har hatt behov for det?». 1 ja, hatt behov uten å gå til tannlegen, 2 nei, gått til tannlegen ved behov, 3 har ikke hatt behov. Levekårsundersøkelsen, EU- SILC, SSB.
- **Udekket legebehov:** «Har det i løpet av de siste 12 månedene hendt at du har latt være å gå til legen selv om du har hatt behov for det? Telefon- eller digital konsultasjon regnes med, dersom behovet ble dekket.». 1 ja, hatt behov uten å gå til legen, 2 nei, gått til legen ved behov, 3 har ikke hatt behov. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Udekket behov for psykiatriske helsetjenester:** «Har du i løpet av de siste 12 månedene hatt behov for time eller behandling hos psykolog eller psykiater?». 1 ja, 2, nei, ikke hatt behov. Og «Fikk du en konsultasjon eller behandling når du virkelig trengte det?». 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen om helse, EHIS, SSB.
- **Udekket behov for hjelp til huslige gjøremål:** «Har du vansker med innkjøp, matlaging eller rengjøring. Har du 1 ingen vansker, 2 noen, store vansker eller 4 klarer du det ikke» og «Trenger du hjelp eller mer hjelp til noen av disse aktivitetene». 1 ja, 2 nei, Levekårsundersøkelsen om helse EHIS, SSB.

6.6. Bolig og bomiljø

Å bo i en bolig med dårlig bokvalitet eller å bo trangt skaper helsemessige utfordringer (indikator 6.2 og 6.3). Det handler om støy og støv innendørs, samt lite dagslys. Indikator 6.4 og 6.5 handler om bevegelsehemmede har trapper eller fysiske hindringer i egen bolig.

Opplevelsen av at bomiljøet er trygt er viktig for å være komfortabel med å bevege seg ut av boligen. Det handler om å ikke være engstelig for trusler eller vold i nærmiljøet (indikator 6.6). Tilgang til grøntarealer i nærheten av boligen gir økt bokvalitet og anledning til atspredelse/turer og gir økt trivsel (indikator 6.7).

Tabell 1.6 Bolig og bomiljø. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	6.1	Leier bolig		SILC
Årlig	6.2	Har problemer med råte, lekkasje, lite dagslys, støy, støv i boligen		SILC
Årlig	6.3	Bor trangt		SILC
Årlig	6.4	Har bevegelsesvansker og har trapper mellom rommene inne i boligen		SILC
Årlig	6.5	Har bevegelsesvansker og har trapper mellom rommene inne i boligen		SILC
Årlig	6.6	Svært eller noe urolig for trusler eller fysisk vold i bomiljøet		SILC
Seksårlig	6.7	Tur- eller grøntområder i nærmiljøet		SILC

Kilde: SILC=Levekårsundersøkelsen EU-SILC

- **Leier bolig:** «Eier eller leier du/dere boligen du/dere bor i?» 1 eier, 2 leier eller disponerer på annen måte. Levekårsundersøkelsen EU-SILC, SSB.
- **Bokvalitet** (5 spørsmål): «Har du problemer med råte i vinduer eller gulv der du bor?», «Tak som lekker, fukt i vegger eller gulv?», «At det er for lite dagslys i boligen?» eller «At det er støy, lukt eller annen forurensning i området rundt boligen pga. trafikk, industri eller bedrifter?». 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen EU-SILC, SSB
- **Trangboddhet:** Husholdninger regnes som trangbodd dersom: 1 Antall rom i boligen er mindre enn antall personer eller én person bor på ett rom, og 2 Antall kvadratmeter (p-areal) er under 25 kvm per person. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.

- **Boligens tilgjengelighet** (3 spørsmål): "Må man gå i trapper eller trinn for å komme utenfra og inn i boligen?" 1 ja, 2 nei. Eller "Må man gå i bratte partier for å komme utenfra og inni bygningen?" 1 ja, 2 nei. Eller "Er det andre hindringer for å komme seg utenfra og inn i bygningen?" 1 ja 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Trygg i bomiljøet**: «Har du den siste tiden vært urolig for å bli utsatt for vold eller trusler når du går ute alene der du bor?». 1 svært urolig, 2 noe urolig, 3 ikke urolig. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Tur- eller grøntområder i nærmiljøet** (2 spørsmål): «Er det en park eller grøntområde under 200 meters gangavstand fra boligen?» eller «Er det et turterreng innen 500 meters gangavstand fra boligen?» 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.

6.7. Utdanning og arbeid

Utdanning og opplæring er viktige arenaer for inkludering, men er også viktige veier inn i arbeidslivet. Arbeidslivet er en arena for å skape gode levekår, integrering og opplevelse av fellesskap (indikator 7.1, 7.2, 7.4, 7.5). Noen grupper dropper ut av skole eller står utenfor arbeidslivet (indikator 7.3, 7.7), og andre er arbeidsledige og ønsker arbeid (indikator 7.8).

Behov for tilrettelegging og ønske om lengre arbeidstid er relevante temaer å ha indikatorer på (indikator 7.13). Muligheten til å ha hjemmekontor (indikator 7.14) er avhengig av næring- og yrkestilknytning. Det er ikke alle yrker/næringer der dette er mulig. NEET (verken i arbeid eller utdanning, indikator 7.6) er en indikator for å måle graden av utenforskap blant ungdom og unge personer 20-29 år.

Indikatorene for sysselsetting gjelder befolkningen 20-66 år (indikator 7,9, 7.10, 7,11). Personer i alderen 25-54 år er en kjernegruppe på arbeidsmarkedet ettersom deltakelsen i arbeidsstyrken i denne aldersgruppen er svært høy. De aller fleste av de yngste innenfor dette aldersspennet er ferdig med utdanning og klare for å begynne å jobbe, og frafallet fra arbeidslivet som følge av uførhet eller pensjonering begynner først å tilta i slutten av 50 årene og begynnelsen av 60 årene. I den grad man har nedsatt arbeidskapasitet kan deltidsarbeid for enkelte være en mulighet (indikator 7.12). Imidlertid er det grupper i deltidsarbeid som gjerne skulle hatt mulighet for lengre arbeidstid.

Tabell 1.7 Utdanning og arbeid. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	7.1	Fullført utdanning på videregående skole-nivå	2,3,4	SILC
Årlig	7.2	Fullført utdanning innenfor yrkesfag		SILC
Treårlig	7.3	Droppet ut av videregående/høyere utdanning, 20-29 år		SILC
Årlig	7.4	Fullført høyere utdanning, kort		SILC
Årlig	7.5	Fullført høyere utdanning lang		SILC
Toårlig	7.6	Verken i arbeid eller utdanning, 20-29 år		AKU
Toårlig	7.7	Aldri vært sysselsatt		AKU
Toårlig	7.8	Ikke sysselsatt: ønsker arbeid inkl. arbeidsledige, 20-66 år		AKU
Toårlig	7.9	Sysselsatt, 20-66 år		AKU
Toårlig	7.10	Sysselsatt: har høyere utdanning, 20-66 år		AKU
Toårlig	7.11	Sysselsatt: jobber heltid, 20-66 år		AKU
Toårlig	7.12	Sysselsatt: jobber kort deltid (20 timer i uken), 20-66 år		AKU
Toårlig	7.13	Sysselsatt med funksjonsnedsettelse: har behov for mer tilrettelegging i jobben, 20-66 år		AKU
Toårlig	7.14	Sysselsatt: har hjemmekontor hele/deler av arbeidstiden, 20-66 år	1,2	AKU

Kilde: SILC=Levekårsundersøkelsen EU-SILC, AKU=Arbeidskraftundersøkelsen

- **Fullført utdanning på videregående skole:** Opplysninger om utdanning blir hentet fra utdanningsregisteret (Nasjonal utdanningsdatabase) før intervjuet. Hvis registeropplysninger mangler stilles spørsmålet: «Hva er din høyeste fullførte utdanning?» 1 grunnskoleutdanning, 2 videregående utdanning, 3 utdanning på nivå mellom videregående og høyere utdanning, 4 høyere utdanning, 5 ingen utdanning. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Fullført videregående utdanning innenfor yrkesfag/fagskole:** Opplysninger om utdanning blir hentet fra utdanningsregisteret (Nasjonal utdanningsdatabase) før intervjuet. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Droppet ut av videregående/høyere utdanning:** "Har du startet på en videregående eller høyere utdanning som du avsluttet uten å fullføre?" 1 ja, 2 nei. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Fullført høyere utdanning:** Universitets- og høgskolenivå, kort. Opplysninger om utdanning blir hentet fra utdanningsregisteret (Nasjonal utdanningsdatabase) før intervjuet. Hvis registeropplysninger mangler stilles spørsmålet: «Hva er din høyeste fullførte utdanning?» 1 grunnskoleutdanning, 2 videregående utdanning, 3 utdanning på nivå mellom videregående og høyere utdanning, 4 høyere utdanning, 5 ingen utdanning. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Fullført høyere utdanning:** Universitets- og høgskolenivå, lang. Opplysninger om utdanning blir hentet fra utdanningsregisteret (Nasjonal utdanningsdatabase) før intervjuet. Hvis registeropplysninger mangler stilles spørsmålet: «Hva er din høyeste fullførte utdanning?» 1 grunnskoleutdanning, 2 videregående utdanning, 3 utdanning på nivå mellom videregående og høyere utdanning, 4 høyere utdanning, 5 ingen utdanning. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **NEET. Ung og verken i arbeid eller utdanning:** 20-29 år. Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU, SSB.
- **Arbeidsmarkedsstatus:** Sysselsatt. Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU.
- **Sysselsatt, jobber heltid:** Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU, SSB.
- **Sysselsatt, jobber kort deltid:** Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU, SSB.
- **Sysselsatte med funksjonsnedsettelse:** "Trenger tilrettelegging/mer tilrettelegging på jobb". 1 ja, 2 nei. Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU, SSB.
- **Sysselsatte med funksjonsnedsettelse:** "Trenger tilrettelegging/mer tilrettelegging på jobb". 1 ja, 2 nei. Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU, SSB.
- **Sysselsatte med funksjonsnedsettelse:** "Jobber du fra hjemmekontor". 1 hele tiden, 2 deler av tiden, 3 nei. Arbeidskraftsundersøkelsen, AKU, SSB.

6.8. Økonomisk handlingsrom

Økonomisk selvstendighet er avgjørende for reell likestilling. Om man bor i et lavinntektsushold (indikator 8.1), har vansker med å få pengene til å strekke til (indikator 8.2), samt tyngende boutgifter (indikator 8.3), eller utgifter til lege, medisiner eller tannlege som tynger husholdsøkonomien (indikator 8.4, 8.5, 8.6), har konsekvenser for de økonomiske levekårene. Indikatorene sier noe om den sosioøkonomiske situasjonen og risiko for fattigdom.

Tabell 1.8 Økonomisk handlingsrom. Indikatorer.

Hyppighet	Indikator		Kategori	Kilde
Årlig	8.1	Bor i husholdning med lavinntekt	1	SILC
Årlig	8.2	Svært vanskelig eller vanskelig å få endene til å møtes	1,2	SILC
Årlig	8.3	Samlede boutgifter oppleves som svært tyngende	1	SILC
Treårig	8.4	Utgifter til lege/medisinsk behandling oppleves som svært tyngende	1	SILC
Treårig	8.5	Utgifter til medisiner oppleves som svært tyngende	1	SILC
Treårig	8.6	Utgifter til tannlege oppleves som svært tyngende	1	SILC

Kilde: SILC=Levekårsundersøkelsen EU-SILC.

- **Bor i en husholdning med lavinntekt, EU 60:** Tilhører en husholdning der inntekt per forbruksenhet er lavere enn 60 prosent av medianinntekten i befolkningen. 1 lavinntekt 2 ikke lavinntekt. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Økonomisk mestring:** «Vanskelig å få endene til å møtes». 1 Svært vanskelig, 2 vanskelig. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Boutgifter:** «I hvilken grad tynger de samlede boutgiftene husholdningens økonomi. I samlede boutgifter inngår renter på boliglån, husleie/fellesutgifter, elektrisitet, kommunale avgifter og vedlikehold». Vil du si at den er 1 svært tyngende, 2 noe tyngende eller, 3 ikke tyngende i det hele tatt. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Utgifter til lege eller medisinsk behandling:** «Hvor tyngende har utgifter til lege eller medisinsk behandling vært for din/husholdningens økonomi de siste 12 månedene?». Vil du si at de har vært 1 svært tyngende, 2 noe tyngende, 3 ikke tyngende i det hele tatt, eller 4 ingen i husholdningen har hatt behov for medisinsk behandling. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Utgifter til medisiner:** «Hvor tyngende har utgifter til medisiner behandling vært for din/husholdningens økonomi de siste 12 månedene?». Vil du si at de har vært 1 svært tyngende, 2 noe tyngende, 3 ikke tyngende i det hele tatt, eller at 4 ingen i husholdningen har hatt behov for medisinsk behandling. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.
- **Utgifter til tannlege:** «Hvor tyngende har utgifter til tannlege vært for din/husholdningens økonomi de siste 12 månedene?». Vil du si at de har vært 1 svært tyngende, 2 noe tyngende, 3 ikke tyngende i det hele tatt, eller 4 ingen i husholdningen har hatt behov for medisinsk behandling. Levekårsundersøkelsen, EU-SILC, SSB.

7. Oppsummering

Notatet beskriver reviderte indikatorer for levekår, deltakelse og medvirkning. Formålet har vært å oppdatere indikatorene fra 2013-rapporten for å måle gapet mellom personer med funksjonsnedsettelse og den øvrige befolkningen, spesielt innen livskvalitet, deltakelse i samfunnet, arbeid og utdanning. Dersom data viser at personer med funksjonsnedsettelse skårer systematisk lavere på disse åtte områdene, kan det være en indikasjon på at Norge ikke oppfyller de lovfestede kravene i CRPD. Hovedformålet med dette reviderte indikatorsettet er å synliggjøre forskjeller slik at disse funnene kan brukes i målrettet politikk som kan bidra til å fjerne barrierer og fremme likestilling og likeverd for personer med funksjonsnedsettelse.

Referanser

Berglund, Frode, Karianne Lund; Elin Skretting Lunde; Jorun Ramm; Mari Lande With (2025): *Kartlegging av mål på funksjonsnedsettelse i SSBs undersøkelser*. Notater 2025/14. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/helse/funksjonsevne/artikler/kartlegging-av-mal-pa-funksjonsnedsettelse-i-ssbs-undersokelser>

Berglund, Frode; Karianne Lund og Mari Lande With (2026): *Måling av funksjonsnedsettelse i spørreundersøkelser. Anbefaling og dokumentasjon av tester av spørsmål*. Notater 2026/23, Statistisk sentralbyrå

EU-Commission (2026): *Implementing guidelines for the global activity limitation indicator (GALI)*. Hentet fra <https://ec.europa.eu/eurostat/web/disability/methodology>

FN (2006): *Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*. Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet. <https://fn.no/assets/images/FN-kunnskap/Avtaler/FN-konvensjoner-filer/Konvensjon-om-rettighetene-til-personer-med-nedsatt-funksjonsevne.pdf.pdf>

Ramm, Jorun; Berit Otnes (2013): *Personer med nedsatt funksjonsevne. Indikatorer for levekår og likestilling*. Rapport 2013/8: Statistisk sentralbyrå, ISBN 978-82-537-8598-1

Sevaldrud, Jonas (2025): *Hvorfor trenger vi muligheterforalle.no?*, Rapport nr. 3/2025, Stiftelsen SOR.

With, Mari Lande; Karianne Lund; Dag Gravem (2024): *En analyse av seleksjons- og moduseffekter ved kombinasjon av telefonintervju og webskjema. Ulike innsamlingsmetoder i Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2022*. Notater 2024/35. Statistisk sentralbyrå. ISBN: 978-82-587-2935-5)